મુખ્ય સેવિકા

મહિલા-બાળ કલ્યાણની યોજનાઓ અને પુરસ્કારો

ડેમો

૦૬

અનુક્રમણિકા

મહિલા-બાળ કલ્યાણની યોજનાઓ અને પુરસ્કારો

ક્રમ	વિષય	પાનું
૧	મુખ્ય મુદ્દા	૩
૨	પોષણ અને માતૃત્વ સહાય	૪
૩	યોજનાઓ અને પુરસ્કારો	૫
૪	પોષણ અને બાળકલ્યાણ	૬
૫	યોજનાના અમલનું કામ	૭

(મુખ્ય પુસ્તક : ૧૨૦ પાનાં)

GUJTEST

પુસ્તક ૬

મહિલા-બાળ કલ્યાણની યોજનાઓ અને પુરસ્કારો

યોજનાની માહિતી

યોજનાનો હેતુ, કોને લાભ મળે, શું સહાય મળે અને ક્યાં સંપર્ક કરવો તે અલગ બાબતો છે. લાભાર્થીની સ્થિતિ અને યોજનાની શરતોનો મેળ કરવાથી યોગ્ય સેવા સુધી પહોંચાડવામાં મદદ મળે છે.

પોષણની યોજનાઓ

પૂરક પોષણ ઘરના આહારમાં રહેલી ખામી પૂરી કરવામાં મદદરૂપ વધારાની સેવા છે. દૂધ સંજીવની યોજનાનો હેતુ બાળકો તથા સગર્ભા અને ધાત્રી માતાઓના પોષણમાં સુધારો લાવવાનો છે.

માતૃત્વ અને કન્યા સહાય

પ્રધાનમંત્રી માતૃ વંદના યોજના હેઠળ નક્કી કરેલી પાત્રતા અને શરતો મુજબ માતૃત્વ લાભ મળે છે. વ્હાલી દીકરી યોજનાનો હેતુ દીકરીના જન્મને વધાવવો, શિક્ષણમાં સાતત્ય રાખવું અને બાળલગ્ન અટકાવવાનો છે.

મહિલા વિકાસ એવોર્ડ

મહિલા વિકાસ ક્ષેત્રે સારી કામગીરી કરતી સંસ્થા કે મહિલા કાર્યકરને સન્માનિત કરવા મહિલા વિકાસ એવોર્ડ આપવામાં આવે છે. પુરસ્કાર અને લાભાર્થીને મળતી નિયમિત પોષણ કે માતૃત્વ સહાયનાં હેતુ જુદાં છે.

યોજના અને હેતુ

યોજના કે પુરસ્કાર	મુખ્ય હેતુ
દૂધ સંજીવની	પોષણમાં સુધારો
પ્રધાનમંત્રી માતૃ વંદના	શરતો મુજબ માતૃત્વ લાભ
વ્હાલી દીકરી	દીકરીનું સ્વાગત, શિક્ષણ અને બાળલગ્ન નિવારણ
મહિલા વિકાસ એવોર્ડ	મહિલા વિકાસના કામનું સન્માન
બેટી બચાવો બેટી પઢાવો	દીકરીનું અસ્તિત્વ, સુરક્ષા અને શિક્ષણ

GUJTEST

પોષણ અને માતૃત્વ સહાય

સાચો જવાબ પસંદ કરો.

૧. દૂધ સંજીવની યોજનાનો મુખ્ય હેતુ કયો છે?

(અ) બાળકો અને સગર્ભા-ધાત્રી માતાના પોષણમાં સુધારો
(બ) પૂર્વશાલેય બાળકોની શૈક્ષણિક પ્રગતિ માપવી
(ક) બાળકના રસીકરણની ડિજિટલ નોંધ કરવી
(ડ) કિશોરીને માત્ર ઉચ્ચ શિક્ષણની ફી આપવી

જવાબ : (અ) બાળકો અને સગર્ભા-ધાત્રી માતાના પોષણમાં સુધારો

સમજૂતી : આ યોજના પોષણ સાથે સંબંધિત છે. તેના વિસ્તાર અને વિતરણની વર્તમાન વિગત માટે લાગુ સૂચના અલગથી ચકાસવી.

---

૨. વ્હાલી દીકરી યોજનાના હેતુ સાથે કયો સમૂહ વધુ મેળ ખાય છે?

(અ) આંગણવાડીમાં દૂધ દ્વારા પોષણસુધારો
(બ) દીકરીનું સ્વાગત, શિક્ષણમાં સાતત્ય અને બાળલગ્ન નિવારણ
(ક) પૂર્વશાલેય શિક્ષણનું મૂલ્યાંકન અને પ્રમાણપત્ર
(ડ) માતૃત્વ દરમિયાન આંશિક વેતનસહાય

જવાબ : (બ) દીકરીનું સ્વાગત, શિક્ષણમાં સાતત્ય અને બાળલગ્ન નિવારણ

સમજૂતી : યોજનાના ગુજરાતી વર્ણનમાં દીકરીના જન્મ, શિક્ષણ અને બાળલગ્ન નિવારણ સાથે જોડાયેલા હેતુ છે.

---

૩. પ્રધાનમંત્રી માતૃ વંદના યોજનાની યોગ્ય ઓળખ કઈ?

(અ) આંગણવાડીના શૈક્ષણિક સાધનોની સહાય
(બ) શિશુ માટેનો દૈનિક પૂરક આહાર કાર્યક્રમ
(ક) માત્ર કિશોરીના દૂધવિતરણની યોજના
(ડ) નિર્ધારિત પાત્રતા મુજબની માતૃત્વ લાભ યોજના

જવાબ : (ડ) નિર્ધારિત પાત્રતા મુજબની માતૃત્વ લાભ યોજના

સમજૂતી : PMMVY માતૃત્વ લાભ સાથે જોડાયેલી છે. પાત્રતા અને શરતો તપાસ્યા પછી જ વ્યક્તિગત લાભ નક્કી થાય છે.

---

૪. ૨૦૨૬માં દર્શાવેલી PMMVY યોજનામાં બીજા સંતાન તરીકે દીકરી હોય અને અન્ય શરતો પૂરી થતી હોય, તો સહાય કેટલી છે?

(અ) ₹. ૬,૦૦૦
(બ) ₹. ૨,૦૦૦
(ક) ₹. ૪,૦૦૦
(ડ) ₹. ૧૦,૦૦૦

જવાબ : (અ) ₹. ૬,૦૦૦

સમજૂતી : આ યોજનામાં બીજા સંતાન તરીકે દીકરી હોય ત્યારે અન્ય શરતો પૂરી કરતી મહિલાને ₹. ૬,૦૦૦ની સહાય દર્શાવેલી છે.

યોજનાઓ અને પુરસ્કારો

સાચો જવાબ પસંદ કરો.

૫. મહિલા વિકાસ એવોર્ડનો મુખ્ય હેતુ કયો છે?

(અ) બધી શાળાકીય કન્યાને પ્રવેશસહાય

(બ) તમામ પાત્ર કિશોરીને પૂરક પોષણવિતરણ

(ક) મહિલા વિકાસ ક્ષેત્રે કામ કરતી સંસ્થા કે મહિલા કાર્યકરને સન્માનિત કરવું

(ડ) આંગણવાડીની દરેક નોંધાયેલી માતાને માતૃત્વ સહાય

જવાબ : (ક) મહિલા વિકાસ ક્ષેત્રે કામ કરતી સંસ્થા કે મહિલા કાર્યકરને સન્માનિત કરવું

સમજૂતી : પુરસ્કાર કાર્યના સન્માન માટે છે. તેને સામાન્ય લાભાર્થીની નિયમિત સહાયયોજના સાથે ભેળવવો નહીં.

---

૬. હેતુ અને કાર્યક્રમનો કયો મેળ યોગ્ય છે?

(અ) દૂધ સંજીવની - વૃદ્ધપેન્શન; મહિલા વિકાસ એવોર્ડ - જન્મનો દાખલો

(બ) દૂધ સંજીવની - રસીકરણ; મહિલા વિકાસ એવોર્ડ - ભોજનવિતરણ

(ક) દૂધ સંજીવની - પોષણ; મહિલા વિકાસ એવોર્ડ - કાર્યનું સન્માન

(ડ) દૂધ સંજીવની - શાળાપ્રવેશ; મહિલા વિકાસ એવોર્ડ - પાણીશુદ્ધીકરણ

જવાબ : (ક) દૂધ સંજીવની - પોષણ; મહિલા વિકાસ એવોર્ડ - કાર્યનું સન્માન

સમજૂતી : કાર્યક્રમના નામ સાથે હેતુનો મેળ વાંચવો. એક જ વિભાગની યોજનાઓમાં પણ સેવા, સહાય અને સન્માનનો ભેદ છે.

---

૭. માતાએ યોજનાનું નામ સાંભળીને લાભ પૂછ્યો. પ્રથમ કઈ માહિતી તપાસવી?

(અ) તેની સ્થિતિ, પાત્રતા અને લાગુ શરતો

(બ) પડોશીને મળેલી રકમ જ બધાને લાગુ માનવી

(ક) માત્ર યોજનાના પોસ્ટરનો રંગ જોવો

(ડ) એક જ નામવાળી જૂની યોજના માનવી

જવાબ : (અ) તેની સ્થિતિ, પાત્રતા અને લાગુ શરતો

સમજૂતી : હેતુ સમજ્યા પછી વ્યક્તિ પાત્ર છે કે નહીં અને કઈ શરત લાગુ પડે છે તે તપાસવું જરૂરી છે.

---

૮. દૂધ સંજીવની યોજનાના ૦૧-૦૭-૨૦૨૬ના ઠરાવનો મુખ્ય વિષય કયો છે?

(અ) આંગણવાડી વ્યવસ્થાપન સમિતિઓની રચના

(બ) ટેક હોમ રાશનના પેકિંગ પર QR કોડના ખર્ચ

(ક) ગરમ ભોજનની સ્થાનિક ખરીદીના નાણાકીય દરમાં સુધારો

(ડ) આદિજાતિ જિલ્લાના બાકી બ્લોકમાં વ્યાપવધારો અને દૂધની ચરબીનું પ્રમાણ

જવાબ : (ડ) આદિજાતિ જિલ્લાના બાકી બ્લોકમાં વ્યાપવધારો અને દૂધની ચરબીનું પ્રમાણ

સમજૂતી : આ ઠરાવનો વિષય આદિજાતિ જિલ્લાના બાકી બ્લોકમાં યોજનાનો વિસ્તાર અને દૂધમાં ચરબીના પ્રમાણનો ફેરફાર છે.

GUJTEST

પોષણ અને બાળકલ્યાણ

સાચો જવાબ પસંદ કરો.

૯. ૧૦-૦૯-૨૦૨૬ના ઠરાવમાં પ્રારંભિક બાળસંભાળ અને શિક્ષણ માટે કઈ સમિતિની રચનાનો વિષય છે?

(અ) ગરમ ભોજન માટે સ્થાનિક ખરીદીના દરમાં સુધારો
(બ) આંગણવાડી વ્યવસ્થાપન સમિતિઓ
(ક) દૂધના પાઉચમાં ચરબીના પ્રમાણમાં ફેરફાર
(ડ) પોષણ પ્રગતિ અને નિરીક્ષણ કેન્દ્રની મંજૂરી

જવાબ : (બ) આંગણવાડી વ્યવસ્થાપન સમિતિઓ

સમજૂતી : આંગણવાડી વ્યવસ્થાપન સમિતિઓની રચના પ્રારંભિક બાળસંભાળ અને શિક્ષણ સાથે જોડાયેલી છે.

---

૧૦. બે નિવેદનો જુઓ: ૧. પૂરક પોષણ અને મધ્યાહ્ન ભોજન બંને પોષણકાર્યક્રમ છે. ૨. તેથી બંનેના લાભાર્થી, સ્થળ અને નિયમ હંમેશાં સમાન છે. કયું યોગ્ય?

(અ) માત્ર નિવેદન ૧ યોગ્ય છે
(બ) માત્ર નિવેદન ૨ યોગ્ય છે
(ક) બંને યોગ્ય છે
(ડ) બંને અયોગ્ય છે

જવાબ : (અ) માત્ર નિવેદન ૧ યોગ્ય છે

સમજૂતી : સંબંધિત હેતુ હોવા છતાં લક્ષિત સમૂહ અને અમલીકરણ જુદાં હોઈ શકે. બંને કાર્યક્રમની પાત્રતા અલગ વાંચવી.

---

૧૧. બેટી બચાવો બેટી પઢાવો અંગે કયો હેતુ વધુ સંબંધિત છે?

(અ) દૂધ અને પૂરક આહારનું નિયમિત વિતરણ
(બ) શાળા ભોજન માટે અનાજનો નિર્ધારિત પુરવઠો
(ક) દીકરીનું અસ્તિત્વ, સુરક્ષા અને શિક્ષણ
(ડ) પાત્ર માતાને નિર્ધારિત માતૃત્વ રોકડ લાભ

જવાબ : (ક) દીકરીનું અસ્તિત્વ, સુરક્ષા અને શિક્ષણ

સમજૂતી : આ કાર્યક્રમ દીકરીઓના હકો, શિક્ષણ અને સામાજિક વર્તનમાં સુધારાના હેતુ સાથે જોડાયેલો છે.

---

૧૨. યોજનાના અમલમાં સ્થાનિક સ્તરની નોંધ ઉપરના અધિકારીને શા માટે મોકલાય છે?

(અ) દરેક યોજનાનો એકસરખો લાભ નક્કી કરવા
(બ) જરૂરિયાત, વ્યાપ્તિ અને ખામી ઓળખી મદદ ગોઠવવા
(ક) મૂળ નોંધનું મહત્વ સમાપ્ત કરવા
(ડ) બધી કામગીરી સ્થાનિક સ્તરે બંધ કરવા

જવાબ : (બ) જરૂરિયાત, વ્યાપ્તિ અને ખામી ઓળખી મદદ ગોઠવવા

સમજૂતી : યોગ્ય અહેવાલથી આયોજન, સંસાધન અને દેખરેખ માટે આધાર મળે છે. મૂળ નોંધ સાચી અને ચકાસેલી હોવી જરૂરી છે.

યોજનાના અમલનું કામ

સાચો જવાબ પસંદ કરો.

૧૩. યોજનાનું જૂનું પાનું અને નવા ઠરાવનું શીર્ષક ફેરફાર સૂચવે છે. લાભની ચોક્કસ શરત છાપતાં શું કરવું?

(અ) જૂની વિગતને જ તારીખ વિના છાપવી
(બ) શીર્ષક પરથી અંદરની બધી શરતો ઘડી લેવી
(ક) બે અલગ વર્ષના આંકડા ભેળવી દેવા
(ડ) નવો લાગુ ઠરાવ વાંચીને સંબંધિત ફેરફારની ખાતરી કરવી

જવાબ : (ડ) નવો લાગુ ઠરાવ વાંચીને સંબંધિત ફેરફારની ખાતરી કરવી

સમજૂતી : ફેરફારનું નામ જાણી લેવાથી બધી શરતો જાણી શકાતી નથી. સાચો લાભ અને શરત જાણવા લાગુ ઠરાવ વાંચવો જરૂરી છે.

---

૧૪. એક જ પરિવારમાં બાળકનું રસીકરણ બાકી છે અને માતાને પોષણસલાહ જોઈએ છે. કઈ ગોઠવણી યોગ્ય છે?

(અ) કુટુંબને અલગ યાદીમાં મૂકી સંપર્ક બંધ કરવો
(બ) ફક્ત નાણાકીય યોજના બતાવી બંને સેવા પૂર્ણ ગણવી
(ક) માત્ર એક સેવા પસંદ કરી બીજી અવગણવી
(ડ) આરોગ્યકર્મી અને આંગણવાડી દ્વારા સંકલિત મદદ

જવાબ : (ડ) આરોગ્યકર્મી અને આંગણવાડી દ્વારા સંકલિત મદદ

સમજૂતી : કુટુંબની જુદી જરૂરિયાતને સંબંધિત સેવા સાથે જોડવી સંકલિત અભિગમ છે.

---

૧૫. મહિલા વિકાસ એવોર્ડ અને દૂધ સંજીવની અંગે કયું નિવેદન યોગ્ય છે?

(અ) બંને માત્ર મકાન બાંધકામ માટે છે
(બ) પહેલું સન્માન માટે છે અને બીજું પોષણ સુધારવા માટે
(ક) બંને માત્ર જન્મનો દાખલો આપવા માટે છે
(ડ) બંને એક જ રસીકરણ અભિયાનનાં નામ છે

જવાબ : (બ) પહેલું સન્માન માટે છે અને બીજું પોષણ સુધારવા માટે

સમજૂતી : સમાન વિભાગની યોજનાઓના હેતુ જુદાં હોઈ શકે છે. નામ સાથે હેતુ અને લાભાર્થી યાદ રાખવા.

---

૧૬. ક્ષેત્રકર્મી યોજનાની માહિતી આપે પછી કયું અનુસરણ વધુ ઉપયોગી છે?

(અ) ફક્ત પત્રકની સંખ્યા ગણવી
(બ) માહિતી આપ્યાની તારીખ પછી સંપર્ક ન રાખવો
(ક) લાભાર્થી જરૂરી કચેરી કે સેવા સુધી પહોંચ્યો કે નહીં તે જાણવું
(ડ) માત્ર પોસ્ટર લગાડ્યા હોવાથી મદદ પૂર્ણ માનવી

જવાબ : (ક) લાભાર્થી જરૂરી કચેરી કે સેવા સુધી પહોંચ્યો કે નહીં તે જાણવું

સમજૂતી : માહિતીનું ઉપયોગી પરિણામ સેવા સુધી પહોંચ છે. અવરોધ હોય તો સંબંધિત અધિકારી સાથે ઉકેલ ગોઠવવો.

GUJTEST